Hallitusneuvos Ismo Tuominen

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Valiokunnan käsiteltävänä olevassa asiassa HE 32/2021 vp esitän perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVL 9/2021 vp johdosta kunnioittavasti seuraavan.

Lakiehdotuksen 58 a §:n 2 momenttia koskeva valtiosääntöoikeudellinen huomautus

Lakiehdotuksen 58 a §:n 2 momentin mukaan ravitsemistoiminnan harjoittajien tulisi huolehtia siitä, että tartuntariski pidetään mahdollisimman pienenä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarkemmin säätää muun muassa tietyillä alueilla sijaitsevien ravitsemisliikkeiden tartuntariskiä lisäävien toimien välttämiseen liittyvistä velvoitteista.

Valiokunta on huomauttanut, että käytännössä velvoitteen sisältö määräytyisi kokonaisuudessaan asetuksen perusteella. Hallituksen esityksen perustelujen (s. 13) mukaan kyseinen velvoite voisi liittyä esimerkiksi siihen, että asiakkaiden laulamista ei tulisi sallia tai kovaäänistä puhetta tulisi ehkäistä pidättymällä musiikin soittamisesta.

Valiokunta huomauttaa tältä osin, että esimerkiksi perusteluissa mainitut seikat saattavat olla keskeisiä ravitsemisliikkeen toiminnan ja sitä kautta erittäin merkityksellisiä toiminnan harjoittajien oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta (esim. karaokeravintolat). Valiokunnan mukaan laissa tulee perustuslain 80 §:stä johtuvista syistä säätää nyt ehdotettua täsmällisemmin, millaisista oikeasuhtaisista ja välttämättömistä velvoitteista asetuksella voidaan säätää. Tällainen muutos on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Nyt kysymyksessä olevan säännösehdotuksen tarkoituksena on mahdollistaa valtioneuvoston asetuksella sellaisten rajoitusten säätäminen, jotka käytettävissä olevan tiedon valossa estäisivät tartuntojen leviämistä, ja samalla puuttua mahdollisimman vähän ravitsemisliiketoimintaan. Perustelujen mukaan epidemiatilanteesta riippuen tämän tyyppiset rajoitukset voisivat vaikutuksiltaan korvata sellaisia vaikutuksiltaan haitallisempia rajoituksia, joilla yleisesti rajoitettaisiin ravitsemisliikkeiden asiakaspaikkamäärää ja anniskelu- ja aukioloaikaa.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että tämänhetkisen tiedon mukaan kovaääninen puhe ja huutaminen levittävät koronavirusta tehokkaammin kuin rauhallinen puhe. Tartuntariski voi tällaisissa tilanteissa olla suuri, vaikka etäisyys virusta kantavaan ihmiseen olisi useita metrejä. Ravitsemisliikkeissä ei toiminnan luonteen vuoksi ole mahdollisuutta yhtä kattavaan kasvomaskien käyttöön kuin esimerkiksi työpaikoilla, liikennevälineissä tai kauppaliikkeissä. Tartuntataudin leviämistä estävä velvoite liittyisi tässä yhteydessä ennen kaikkea siihen, että ravitsemisliikkeissä vallitseva äänten voimakkuus ei saisi häiritä asiakkaiden normaalia puhetta keskenään. Jos puhuminen vaikeutuu ulkopuolisen melun vuoksi, asiakkaat siirtyvät lähemmäs toisiaan ja heidän on pakko puhua tai huutaa kovempaa.

Lakiehdotukseen voitaisiin perustuslakivaliokunnan säätämisjärjestysponnen johdosta lisätä täsmällisempi ilmaisu siihen yhteyteen, joka vallitsee sen velvoitteen, jonka mukaan tartuntariski tulee pitää mahdollisimman pienenä, ja musiikin soittamiseen ja laulamiseen liittyvien rajoitusten välillä. Tartuntariskiin

liittyvä velvoite koskee ravitsemisliikkeen toiminnan suunnittelua ja tämä voisi olla syytä todeta säännöksessä. Kovat äänet, jotka voivat peittää asiakkaiden puheääniä, voivat syntyä joko toistetun musiikin tai esimerkiksi televisioselostusten äänentoiston avulla tai muissa musiikkiesityksissä. Jos äänentoistoon ja musiikkiesityksiin liittyviä tartuntariskejä voitaisiin asetuksella tarkemmin säädettävin tavoin ehkäistä, rajoitukset koskisivat esimerkiksi ravitsemisliikkeen kovaäänistä tanssi- ja taustamusiikkia ja yleisesti silloin myös karaokeravintoloiden toimintaa. Tältä osin asiakkaiden laulamista ei ilmeisesti olisi erikseen välttämätöntä säännellä lain tai asetuksen tasolla. Tartuntatautilain 58 a §:n 2 momentin alkuosa kuuluisi siten esimerkiksi seuraavasti:

> Ravitsemistoiminnan harjoittajien tulee huolehtia siitä, että asiakkaiden saapuminen ja oleskelu järjestetään yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi riittävän väljästi, asiakaspaikat sijoittuvat riittävän etäälle toisistaan ja tartuntariski pidetään *ravitsemisliikkeen toiminnassa* mahdollisimman pienenä. Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tarkemmin tietyillä alueilla sijaitsevien ravitsemisliikkeiden asiakkaiden saapumiseen ja oleskeluun, asiakaspaikkojen sijoittamiseen ja tartuntariskiä lisäävien toimien *kuten asiakkaiden puhetta peittävän äänentoiston käyttämisen ja musiikin soittamisen rajoittamiseen* liittyvistä velvoitteista sekä sisä- ja ulkotilojen asiakaspaikkamäärään liittyvistä vaatimuksista.
> --